

**Kaitseväeteenistuse seaduse muutmise ja
selle tõttu teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu märkuste tabel**

Nr	Esitaja/märkuse sisu	Märkusega arvestamine/mittearvestamine
	Justiitsministeerium	
1.	<p>Eelnõuga nähakse ette kaitseväeteenistuse seaduse (KVTS) täiendamine ning uue institutsioonina vabatahtliku teenistuse loomine. Samas ei selgu eelnõust ega seletuskirjast üheselt, milline on vabatahtliku teenistuja staatus. Eelnõus kasutatakse vabatahtliku teenistujaga seoses ametniku teenistussuhtele omaseid termineid nagu teenistusülesanded, teenistuskoh, palk (töötajad saavad töölepingu seaduse (TLS) kohaselt töötasu). Samuti tehakse eelnõus vabatahtliku teenistuja teenistussuhte alguse ja lõpu reguleerimisel viiteid avaliku teenistuse seadusele (ATS), vt eelnõuga KVTS-i lisatavad §-d 80¹⁶ ja 80²⁰. Talle kohaldatakse ATS-s ametnikule ettenähtud töö- ja puhkeaja, samuti lähetuste regulatsiooni. Siiski nähakse eelnõus ette vabatahtliku teenistujaga tähtajalise (töö)lepingu sõlmimine samal ajal, kui ATS-i kohaselt algab ametnike teenistussuhe ametisse nimetamisega.</p> <p>Palume seletuskirjas vabatahtliku teenistuja staatust täpsemalt selgitada ning eelnõus teha vajalikud muudatused, et tagada staatuse osas ühene selgus</p>	<p>Arvestatud. Eelnõud ja seletuskirja on täiendatud vastavalt ettepanekule. Selgitame, et tulenevalt laekunud ettepanekutele täpsustatakse eelnõus ja seletuskirjas vabatahtliku teenistuja staatust.</p> <p>ATS § 7 lõike 3 p 4 kohaselt alaliselt riigi sõjaline kaitsmine ja selleks valmistumine on avaliku võimu teostamine. Avaliku võimu teostamine on üksikisikute suhtes riigivõimu teostamine, mistõttu avalikku võimu saavad teostada vaid ametnikud.</p> <p>KVTS § 7 kohaselt tegevteenistus on avaliku teenistuse eriliik, kus kaitsevägekohustuslase töötab sõjaväelise auastmega rahuaja ametikohal või kaitsevägekohustuslane on mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni ajal asunud täitma sõjaväelise auastmega sõjaaja</p>

		<p>ametikoha ülesandeid. Avaliku võimu teostamise õigus on tegevvälasel tegevteenistus olles ning avalikku võimu teostab tegevvälane enda sõjaväelise auastmega rahuaja ametikoha teenistusülesannete täitmise kaudu.</p> <p>Uue teenistusliigi eesmärk on kaasata vajaliku oskuste ja väljaõppega reservis olevat isikut tegevustesse, mida üldjuhul teostavad tegevvälased ja selleks, et vabatahtlikul teenistujal tekiks samasugused õigused ja kohustused nendes tegevustes osalemiseks vastavalt ülesande eesmärgile, tuleb vabatahtlikule teenistujale anda avaliku võimu teostamise volitused. Kuna uue loodava teenistusliigi puhul isikut ei võeta tegevteenistusse ja teda ei määrata rahuaja ametikohale, saab avaliku võimu teostamise volitused ja volituse piirid anda üle isikuga sõlmitavas halduslepingus.</p> <p>Lisaks veel töö- ja puhkeaja, lähetuste regulatsioon on sarnane tegevvälastega. Kuigi tegemist on erinevate teenistussuhetega, siis töö/teenistusülesanded ja teenistuse toimumise asukoht ja tingimused on samad. Seetõttu ei saa kehtestada erisusi töö- ja puhkeaja ja muu teenistusega seonduvas korralduses.</p>
2.	Eelnõu ja seletuskirja põhjal ei ole selge vabatahtliku teenistuja ülesanded. Eelnõuga ei seata piiranguid nendele teenistusülesannetele, mida vabatahtlik teenistuja täita võib. Seletuskirja järgi (lk 12) „täidab vabatahtlikus teenistuses olev isik tegevvälasega samu	Selgitame , et vabatahtlik teenistuja hakkab täitma kaitseväge korralduse seaduses sätestatud Kaitseväge ülesandeid, milleks on riigi

	<p>teenistusülesandeid“. Lisaks nenditakse seletuskirjas (lk 12), et „Kaitsevägi esitab reservis olevatele isikutele otsepakkumisi või tehakse vastavate ametikohade või tegevuste loetelu teatavaks muul viisil.“. Sellest saab välja lugeda, et vabatahtlike teenistujatega võib edaspidi täita ka olemasolevaid ametikohti. Juhime tähelepanu, et ATS § 7 lg 3 p-de 3 ja 4 kohaselt on riigi julgeoleku ja põhiseadusliku korra tagamine ning riigi sõjaline kaitsmine ja valmistumine selleks avaliku võimu teostamine. Avaliku võimu teostamisega seotud ametikohti saab täita ametnikega (ATS § 7 lg 2).</p> <p>Palume seletuskirjas lähemalt selgitada, milliseid ülesandeid vabatahtlikud teenistujad täitma hakkavad. Eelnõus tuleb vajadusel teha täpsustusi tagamaks, et avaliku võimu teostamisega seotud ametikoha ülesandeid täidaksid ametnikud. Seejuures tuleb eelnõus kasutada ametnike puhul ametikohale nimetamise terminit.</p>	<p>sõjaliseks kaitseks valmistumine ja osalemine rahvusvahelises sõjalises koostöös. Konkreetsed tegevused ja ülesanded sõltuvad Kaitseväge vajadusest ja isiku väljaõppest ning taustast.</p>
3.	<p>Eelnõu ei näe ette, et vabatahtlik teenistuja saaks (töö)lepingu ühepoolset lõpetada või üles öelda. Kuna kehtiv õigus tagab tegevväelasele võimaluse teenistussuhte ühepoolseks lõpetamiseks (KVTS § 140 lg 1 p 1), tundub vabatahtlikule teenistujale seatud piirang tema õigusi oluliselt kitsendavana.</p> <p>Palume kaaluda, kas ka vabatahtlikul teenistujal peaks olema võimalus leping ühepoolset lõpetada või üles öelda.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõud ja seletuskirja on täiendatud vastavalt ettepanekule ning eelnõus nähakse ette vabatahtliku teenistuja algatusel lepingu lõpetamise võimalus.</p>
4.	<p>Tervisenõuetele vastavuse hindamisega seotud muudatuste kohta märgime, et tegemist on vabatahtliku teenistusega ning tervise infosüsteemist terviseseisundi hindamiseks andmete päring peab toimuma üksnes nõusoleku alusel. Seetõttu palume eelnõu täiendada ja KVTS § 14 lg-s 6 ette näha samasugune alus andmete kasutamiseks nagu on viidatud lõike viimases lauses ette nähtud tegevteenistusse astuva isiku puhul.</p>	<p>Selgitame, et tegevteenistusse võtmisele ja vabatahtlikusse teenistusse võtmisel on erinevad tingimused. Kui tegevteenistusse asumisel tuleb isikul läbida terviseseisundi hindamine, siis vabatahtlikule teenistujal seda nõuet ei ole ja teenistusse võtmisel lähtutakse tema viimasest terviseseisundi hindamise tulemusest. Kuna vabatahtlik teenistuja on kaitsevägekohustuslane, toimub tema terviseseisundi hindamine KVTS § 26¹ alusel ja korras.</p>
5.	<p>Eelnõu § 1 p 7 (KVTS § 39 täiendamine lõigetega 6 ja 7) – palume täiendada, milliseid isikuandmeid peab isik taotluses KRA-le esitama.</p>	<p>Selgitame. Isik, kes soovib asuda ajateenistusse, esitab vaid vastavasisulise taotluse ning esialgu täiendavaid isikuandmeid esitama ei pea. Andmete küsimine ja</p>

		töötlemine toimub KVTS § 14 ¹ ja § 33 lõike 2 korras ja alusel.
6.	<p>Eelnõu § 1 p 9 – KVTS § 49 muudatustest koosmõjust RSVS-i eelnõuga kavandatavate muudatustega. KVTS § 49 täiendatakse lõikega 16 järgmises sõnastuses:</p> <p>„(16) Ajateenijale võib Kaitseväe algatusel ja teenistuse huvides taotleda salastatud teabele juurdepääsu õigust, kui Kaitseväe juhataja on ajateenija rahuaja ametikohale määranud juurdepääsuõiguse taseme riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduses sätestatud korras.“.</p> <p>Seletuskirjas on sätte selgituses viidatud, et ajateenijale võib taotleda juurdepääsu õigust nõusolekut küsimata. Milliste normide alusel antavat nõusolekut on siinkohal silmas peetud? Nn ametikohajärgse juurdepääsuõigusega isikute puhul on RSVS §-s 27 ettenähtud erinormid, millal nende isikute puhul julgeolekukontrolli teha tohib (RSVS §-s 32 nimetatud asjaolude kontrollimiseks). Isiku nõusoleku nõue (RSVS § 27 lg 10) on siinkohal kontrolli eelduseks. Samuti on RSVS-s Kaitseväe jaoks loodud julgeolekukontrolli erand (RSVS § 30¹), mille kohaselt sõjaaja ametikohale nimetatud kaitseväekohustuslase puhul toimub nõ tavaolukorras isiku teavitamine kontrolli kavatsusest (RSVS § 30¹ lg 3) ning isikul on õigus kontrollist keelduda. Ilma isiku nõusolekuta viiakse kontroll läbi erandina vaid teatud olukordades (RSVS § 30¹ lg 5, nt erakorraline seisukord, sõjaseiskord jne). Need erandid on ettenähtud ajakriitilisuse kaalutlusel. Seega palume nõusoleku teema eelneva valguses üle vaadata ja seletuskirja vajadusel korrigeerida.</p> <p>Palume täiendada RSVS § 30¹ muudatuste selgitusi. Hetkel on piiratud peamiselt kehtiva õiguse sätete kordamisega, kuid sätte kohaldamisalasse kuuluvate isikute grupi laiendamise vajaduse põhjendus on tagasihoidlik. Kehtivas RSVS-s sõjaväelise auastmega sõjaaja ametikohale nimetatud kaitseväekohustuslase julgeolekukontrolli skeemi loomisele eelnes 01.04.2023 jõustunud redaktsiooni puhul põhjalik analüüs (põhiseaduspärasuse analüüs kajastus ka seletuskirjas), mille tulemusel isikute grupp koos eranditega selliselt RSVS-s sõnastati. Eelnõus ei ole vastava muutmissätte juures kahjuks piisavalt avatud uue muudatuse tagamaid, mis annaks kindluse, et sätted on põhjendatud ja rakendatavad (sh täiendavate julgeolekukontrollidega kaasnev koormus asutustele).</p>	<p>KVTS § 49 lõike 16 selgitust on täiendatud ning lisatud viide RSVS §-le 30¹, s.t ka ajateenijatele juurdepääsuõiguse menetlemine ja julgeolekukontrollist teavitamine</p>
7.	<p>Eelnõu § 1 p 19 (KVTS § 80¹⁵) sätestab vabatahtliku teenistuja isikuandmete töötlemise aluse väga üldiselt. Sättest ei ole võimalik aru saada, milliseid isikuandmeid on lubatud töödelda. Seaduses peab olema esitatud vähemalt isikuandmete kategooriad. Säte viitab nõuetele vastavuse hindamiseks isikuandmete töötlemise vajadusele, kuid puudub viide, millistele</p>	<p>Selgitame, et vabatahtlikusse teenistusse võtmisel on peamisteks nõueteks isiku sõjaväelise väljaõppe tase ning teenistusse võtmist välistavate asjaolude tuvastamine.</p>

	<p>nõuetele vastavust hinnatakse. Nii ei ole võimalik hinnata, kas läbi nõuete loetelu on võimalik aru saada, milliste isikuandmete töötlemiseks seadusandja õiguse ette näeb. Seetõttu ei ole võimalik hinnata ka andmetöötluse eesmärgipärasust ja proportsionaalsust. Seletuskirjas (lk 12) on selgitatud: „Võrreldes tegevteenistusega on vabatahtlikusse teenistusse võtmise nõuded leebemad. Kuna reservis olevat isikut ei võeta tegevteenistusse, ei laiene talle ka rahuaja ametikohale nimetamise nõuded.“ Palume kõnesolevat sätet täiendada vabatahtliku teenistuja suhtes kohalduvate nõuete loeteluga.</p>	
8.	<p>Eelnõu § 1 p-s 19 (KVTS § 80¹⁶) on küll määratud osad nõuded, kuid KVTS § 80¹⁶ lg 2 p 3 jätab loetelu lahtiseks. Eelnõust ei selgu, millistele nõuetele vastavust saab veel hinnata. Seletuskirjas ei ole seda täpsemalt käsitletud. Palume eelnõu täiendada. Sama lõike p 2 osas on ebaselge, milliste süütegude eest süüdi mõistmist on mõeldud. Kas üksnes need, kui ära on võetud õigus töötada avaliku teenistusega seotud ametikohal? Palume eelnõu ja seletuskirja täiendada.</p> <p>KVTS § 80¹⁶ lg 3 näeb ette, et isik esitab teenistusse soovimisel taotluse. Palume eelnõu täiendada nende andmete loeteluga, mida isik on taotluses kohustatud esitama, muu hulgas tuleb täpsustada, kas ka eriliiki isikuandmeid.</p> <p>KVTS § 80¹⁶ lõikes 5 on esitatud loetelu nendest andmetest, mis minimaalselt tuleb esitada lepingus. Palume selgitada, kas selle sätte eesmärk on näha ette loetelu andmetest, mis kindlasti peab lepingus olema ja isikuandmete töötlemise õiguslik alus on IKÜM art 6 punkt b. Kui see säte on aga kavandatud isikuandmete töötlemise õiguslikuks aluseks, siis palume seletuskirjas selgitada, et isikuandmete koosseisu osas on loetelu ammendav. Rohkem isikuandmeid küsida ei saa. Veelgi õigusselgem oleks, kui oleks isikuandmed eristatud teist liiki andmetest.</p>	<p>1. Eelnõu § 80¹⁶ lõike 1 punktis 2 on välja toodud, et vabatahtlikusse teenistusse ei võeta isikut, kes on süüdi mõistetud ja kellelt on kohtuotsusega ära võetud õigus töötada kaitseväeteenistusega või muu avaliku teenistusega seotud ametikohal. Siinkohal peetakse silmas karistusseadustiku § 49 alusel kohtu poolt lisakaristusena määratud kutse- või ametiõiguse kuritarvitamise või ametikohustuste rikkumisega seotud kuriteo eest kohaldatud teataval ametikohal töötamise või teataval tegutsemisalal tegutsemise keeld.</p> <p>2-3. Selgitame, et vabatahtlikult Kaitseväge ülesannete täitmisele kaasumiseks esitab Kaitsevägi reservis olevatele isikutele otsepakkumisi või tehakse vastavate ametikohade või tegevuste loetelu teatavaks muul viisil. Otsepakkumiste saamiseks tuleb reservis oleval isikul anda kaitseväekohustuslaste registri iseteeninduskeskkonnas nõusolek. Kui isik annab pakkumiste saamiseks nõusoleku, annab ta ühtlasi nõusoleku töödelda enda andmeid vabatahtliku teenistuse korraldamiseks.</p>

		<p>Tegemist ei ole uudse IT-arendusega, kuna ka juba praegu saab kaitseväekohustuslaste registris anda isik nõusoleku kaitsevaldkonnas tööpakkumiste saamiseks.</p> <p>Lisaks saab reservis olev isik ise avaldada soovi näiteks instruktorina väljaõppe läbiviimiseks või RSO-le lähetamiseks. Kui tahteavaldus laekub, hindab Kaitsevägi isiku sobivust ja võimaluse korral vormistatakse isikuga vabatahtlikusse teenistusse võtmise leping. Sellisel juhul tekib Kaitseväel ja Kaitseressursside Ametil õigus töödelda reservis oleva isiku andmeid tahteavalduse laekudes. Töödeldavateks andmeteks on kaitseväekohustuslaste registris olevad andmed, näiteks isiku kaitseväeteenistuse käigu ja väljaõppe kohta.</p>
9.	<p>Eelnõuga kehtestatakse vabatahtlikule teenistujale mitmeid põhiõigusi riivavaid kohustusi. Nii ei tohi vabatahtlik teenistuja teenistuses olles levitada oma poliitilisi vaateid, samuti võidakse piirata tema liikumisvabadust (eelnõu § 1 p-ga 19 lisatav § 80¹⁹). Hea õigusloome ja normitehnika eeskirja § 43 lg 1 p 5 kohaselt tuleb eelnõu seletuskirjas analüüsida eelnõu kooskõla Eesti Vabariigi põhiseadusega. Palume seletuskirja täiendada põhiõiguste riive proportsionaalsuse kontrolli analüüsiga.</p>	<p>Selgitame. Poliitiliste vaadete levitamise piirang laieneb kõikidele kaitseväeteenistuses olevatele isikutele s.t ka ajateenijatele (KVTS § 49 lg 14), reservteenistuses olevatele reservväelastele (KVTS § 75 lg 3) kui ka tegevväelastele (KVTS § 123 lg 1). Vabatahtlik teenistus on kaitseväeteenistuse eriliik ning vabatahtlikus teenistuses olev isik loetakse kaitseväelaseks, mistõttu teenistuses olles tuleb tal järgida Kaitseväes kehtestatud korda ja distsipliini sarnaselt teiste kaitseväelastega (teenistuses olevate ajateenijate, reservväelaste, tegevväelastega).</p>

10.	<p>Eelnõu § 5 p 1 (RSVS § 20 lg 2) – pärast sõna „juht“ täiendatakse kõnesolevat sätet sõnadega „või tema volitatud isik“ ning sama paragrahvi lõiget 3 täiendatakse pärast sõna „juhile“ sõnadega „või tema volitatud isikule“. Selgitusest nähtub, et Kaitseväge kui suure organisatsiooni puhul soovitakse näha ette võimalus kaitsevägejuhatajat volitada lg-tes 2 ja 3 nimetatud ülesandeid täitma struktuuriüksuse ülemat. Sättest see piirav sisuline tingimus aga ei kajastu. Edasivolitamise õigus eelnõus esitatud kujul annaks mistahes asutuse juhile võimaluse volitada vajaduse põhiselt ükskõik millise isiku enda nimel ülesannet täitma ja lõikes 3 eeldatud alluvussuhte nõuet nõ katma. Arvestades RSVS vastava sätte eesmärki ja kohaldamisala, soovitame erand ümber sõnastada võttes eeskujuks RSVS § 13 lg 3 p 11 loogika – Kaitseväes erandina kaitsevägejuhataja või tema volitatud (struktuuriüksuse) ülem. Võrdluseks, et ka näiteks ministeeriumi puhul on seadusandaja määranud lõikes 3 sõnaselgelt, et ministeeriumis peab RSKKI või vastav struktuuriüksus alluma vahetult kantslerile.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõud ja seletuskirja on täiendatud vastavalt ettepanekule.</p>
	Rahandusministeerium	
1.	<p>Vabatahtliku teenistuse kontseptsioon vajab põhjalikumat analüüsi ja täiendusi. Eelnõust ega seletuskirjast ei selgu piisava täpsusega vabatahtliku teenistuja roll ning kohati jääb arusaamatuks, millistest kaalutlustest lähtuvalt on kujundatud vabatahtliku teenistuja õiguste ja kohustuste tasakaal ning kuidas see suhestub avaliku võimu volituste kandmisesse. Muu hulgas aitaks vabatahtliku teenistuja rolli paremini mõista selge kirjeldus ja põhjendus selle kohta, kuidas on vabatahtliku teenistuja rolli kujunemisel teatud asjaoludes otsustatud võrdsustada vabatahtlik teenistuja tegevväelasega ja teistel puhkudel kaitsevälasega. Vähemalt seletuskirjas tuleks selgemalt lahti kirjutada, mis lepinguga vabatahtliku teenistuse korral täpsemalt tegemist on.</p>	<p>Vt märkuste tabeli selgitust nr 1 ja 2.</p>
2.	<p>Palume üle vaadata maksuseadustes, sh tulumaksuseaduses (edaspidi TuMS), sisalduvad viited KVTS-ile. Palume kaaluda ja põhjendada, kas nendes sisalduvad viited kaitseväelastele ja tegevväelastele kohalduvatele sätetele on kohased või tuleb ka neid muuta.</p> <p>Näiteks laiendatakse eelnõuga rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osalemise õigust ka ajateenijale ning sellega seonduvalt ka päevaraha maksmist. Samas on TuMS § 13 lõike 3 punkti 1³ alusel õigus saada päevaraha maksuvabalt üksnes tegevteenistujal. Võrdse kohtlemise tagamiseks teeme ettepaneku laiendada nimetatud maksuvabastust ka rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osalevale ajateenijale makstud päevarahale. Kas ülejäänud tulumaksusoodustused kas laienevad automaatselt (nt viide kaitsevälasele ehk kõik</p>	<p>Selgitame, et kuna ajateenijate rahvusvahelisele sõjalisel operatsioonile lähetamisel hakatakse ajateenijatele maksuma toetust, mitte päevaraha, siis tulumaksuvabastus tuleneb TuMS § 13 lg 3 p 9, mille kohaselt tulumaksuga ei maksustata seaduse alusel makstavat ajateenija toetust.</p>

	liigid hõlmatud) või olemuslikult ei peakski ajateenija või vabatahtliku teenistuja puhul kohalduma?	
3.	Rahandusministeerium ei toeta tegevteenistuspensioni ja töötasu maksmist samal ajal. Rahandusministeeriumi ettepanekut kaaluda pensioniea tõstmist, et kaitseväelased jätkaksid teenistust, ei ole eelnõu koostamisel üldse kaalutud. Riigi rahanduse (sh kaitsekulud) jaoks on see väga ebaefektiivne lahendus.	Tegevteenistuspensioni sätted võeti eelnõust välja ning käesoleva eelnõuga pensioni maksmist puudutavat regulatsiooni ei muudeta.
4.	Seletuskirjast ei selgu, kuidas mõjutab tegevteenistuspensioni ja töötasu maksmine samaaegselt palgavahe laiemalt (isikud, kes saavad nii tegevteenistuspensioni ja töötasu võrreldes isikutega, kes saavad samal ametikohal töötades ainult töötasu).	Tegevteenistuspensioni sätted võeti eelnõust välja ning käesoleva eelnõuga pensioni maksmist puudutavat regulatsiooni ei muudeta.
	Siseministeerium	
1.	<p>Eelnõu § 5 p 1. Eelnõuga muudetakse nõuet, mille kohaselt riigisaladuse kaitset korraldava isiku peab määrama töötleva üksuse juht ning riigisaladuse kaitset korraldav isik peab alluma vahetult töötleva üksus juhile. Siseministeerium sedavõrd põhimõttelist muudatust ei toeta. Kehtiva regulatsiooni peamine eesmärk on tagada, et asutuse juht vastutab riigisaladuse kaitse korralduse eest ning riigisaladuse kaitse korraldus oleks võimalikult sõltumatu. Riigisaladuse kaitset korraldava isiku roll on sarnane infoturbejuhi, osaliselt ka andmekaitseametniku rollile. Standardite ja parima juhtimispraktika kohaselt peab infoturbejuht alluma vahetult asutuse juhile, samuti peab IKÜM kohaselt andmekaitseametnik alluma otse asutuse kõrgeimale juhtimistasandile.</p> <p>Kõik eelpool nimetatud funktsioonid vajavad piisavaid volitusi ja sõltumatust, mis on tagatud üksnes siis, kui nad alluvad vahetult asutuse juhile. Ühe asutuse eripärade tõttu terve süsteemi muutmine ei ole põhjendatud. Siseministeeriumi hinnangul on Kaitseväge struktuuriga seotud probleemid lahendatavad muudel organisatoorsetel viisidel.</p> <p>Palume eelnõu § 5 punktis 1 sisalduv muudatus eelnõust välja jätta.</p>	Mitte arvestatud ja anname selgituse. Tulenevalt Justiitsministeeriumi kooskõlastuskirjas tehtud ettepanekust muudetakse sätte sõnastust ning täpsustatakse, et Kaitseväes on volituse andjaks Kaitseväge juhataja ning volitatud isikuks saab olla struktuuriüksuse ülem, kes on otsealluvuses Kaitseväge juhatajale.
2.	<p>Eelnõu § 5 p 2. Eelnõuga laiendatakse isikute ringi, kellele võib RSVS § 30¹ alusel anda konfidentsiaalse (eelnõu kohaselt salajase) taseme riigikaitse ning infrastruktuuri ja teabe kaitse riigisaladusele juurdepääsu õiguse julgeolekukontrolli teostava asutuse otsuse alusel.</p> <p>Seletuskirjast ei nähtu, mitmele isikule aastas plaanib Kaitseväge (või muu Kaitseministeeriumi valitsemisala valitsusasutus) kõnealust riigisaladusele juurdepääsu õigust taotleda, millest tulenevalt on Kaitsepolitseiametil võimatu hinnata võimalikku töökoormuse kasvu.</p>	Arvestatud ning seletuskirjas tuuakse välja hinnanguline suurusjärg, keda muudatus puudutab (ca 400-500 isikut).

	Palume seletuskirja täiendada muudatusega kaasnevate mõjudega.	
3.	<p>Kehtiva RSVS kohaselt võib töötlussüsteemi riigisaladuse töötlemiseks kasutada üksnes Välisluureameti antud vastavussertifikaadi või ajutise kasutusloa olemasolu korral (§ 40 lg 5). Kaasaegsete julgeolekuohtude ennetamine ja tõkestamine nõuab aktiivset rahvusvahelist suhtlemist ning kiiret reageerimist, mistõttu teevad julgeolekuasutused igapäevaselt koostööd välisriigi julgeolekuasutustega. Teabe kiireks vahetamiseks on kõige asjakohasem kasutada töötlussüsteeme. Samas ei ole selliste salastatud teabe töötlussüsteemide akrediteerimine üldises korras otstarbekas ega tihti ka võimalik, sest süsteemi asukohapunktid ei asu Eestis ega allu Eesti Vabariigi jurisdiktsioonile. Seetõttu oleks eesmärgipärane selline süsteem kasutusele võtta julgeolekuasutuse juhi otsusega. Julgeolekuasutused on pädevad hindama salastatud teabe töötlemisega seotud julgeolekuohte, samuti rakendama vajalikke teabeturbe meetmed salastatud teabe kaitseks.</p> <p>Eeltoodust tulenevalt teeme ettepaneku sõnastada RSVS § 40 lõige 5 järgmiselt ja täiendada paragrahvi lõikega 5¹ järgmises sõnastuses:</p> <p>„(5) Töötlussüsteemi võib riigisaladuse töötlemiseks kasutada üksnes Välisluureameti antud vastavussertifikaadi või ajutise kasutusloa olemasolu korral, välja arvatud lõikes 5¹ sätestatud juhul.</p> <p>(5¹) Töötlussüsteemi, mida kasutatakse julgeolekuasutuse ülesannete täitmiseks vajaliku salastatud teabe vahetamiseks välisriigi asutuse, rahvusvahelise organisatsiooni või rahvusvahelise kokkuleppega loodud institutsiooniga, võib kasutada julgeolekuasutuse juhi otsusega. Otsuses määratakse kindlaks töötlussüsteemis töötlemiseks lubatud salastatud teabe tase ning süsteemi kasutamise tähtaeg.“.</p>	<p>Mitte arvestatud ja selgitame, et käesoleva eelnõu menetlemise ajal toimus paralleelselt tööstusjulgeoleku eelnõu menetlemine, mille raames muudetakse samuti RSVS-i akrediteerimist (§ 40 lg 5 ja § 46) puudutavaid sätteid.</p> <p>Käesolevaks ajaks on kokku lepitud, et akrediteerimist puudutav erisus läheb tööstusjulgeoleku eelnõusse. Lähtudes eeltoodust võetakse kõnesolevad muudatused KVTS eelnõust välja, kuna tööstusjulgeoleku eelnõu raames muudetakse RSVS-is akrediteerimisega seotud sätteid terviklikult.</p>
	Sotsiaalministeerium	
1.	<p>Sotsiaalministeerium jääb endiselt varasema seisukoha juurde, kus teenistuses olevatele isikutele ei ole õigustatud tegevteenistuspensioni maksmine. Arvestades probleemi aegkriitilisust, võime nõustuda soovitud lahendusega siis, kui pensioni maksmise soodussäte kehtestatakse tähtajaliselt (näiteks viis kuni kümme aastat). Selle perioodi jooksul on võimalik läbi mõelda koolitussüsteem, mis tagaks uute tegevteenistujate koolituse ning lahendada kaitseväelaste vanaduspensioniea tõstmise küsimus. Arvestades keskmise eluea tõusu, ei saa pidada põhjendatuks 55-aastast pensioniiga. Kaitseministeerium märgib ka ise, et selles vanuses teenistujad on füüsiliselt aktiivsed ja võimekad.</p>	<p>Tegevteenistuspensioni sätteid võeti eelnõust välja ning käesoleva eelnõuga pensioni maksmist puudutavat regulatsiooni ei muudeta.</p>

	Märgime eraldi ära, et töövõimetuspensioni osas vastuväiteid ei ole, samuti ei kaasne sotsiaalkindlustusametile lisakulusid. Kui tervisenõuetele vastavuse kontroll eeldab juurdepääsu tervise infosüsteemi, tuleb lähtuda juurdepääsu andmisel rakendatud põhimõtetest – vabatahtlike puhul eeldab see nõusolekut (KVTS § 14 lg 6, sarnasus tegevvälastega).	
	Kaitsevägi	
1.	<p>Eelnõu § 1 punkt 10, lk 2, KVTS § 52 lg 5:</p> <p>Ettepanek täiendada sõnastust järgmiselt: „<i>lubatud vaid ajateenija informeeritud kirjalikul nõusolekul</i>“.</p> <p>Põhjendus: Seaduse muudatusega nähakse ette võimalus lähetada nõusoleku andnud ajateenija rahvusvahelisele sõjalisele operatsioonile. Ettepanek on sõnastada KVTS § 52 lg 5 „<i>informeeritud kirjalikul nõusolekul</i>“. Ajateenija peab nõusolekut andes olema teadlik tegevuse olemusest ja eesmärgist ning selle võimalikest tagajärgedest, ehk rahvusvahelise sõjalise operatsiooni piirkonda lähetuse korraldaja on kohustatud eelnevalt ajateenijale (kirjalikult) selgitama operatsiooniga kaasnevat olulist infot, millele ajateenija saab otsuse tegemisel tugineda. Enne nõusoleku saamist teabe andmine on oluline selleks, et võimaldada ajateenijal teha teadlik otsus, mõista, millega nõustutakse ja kasutada oma õigust nõusolek tagasi võtta. Nõusolek peab olema tagasipööratav otsus ja ajateenijal on selle üle teatav kontroll (vt eelnõu KVTS § 52 lg 5¹ ja 5²).</p>	Mitte arvestatud. „Informeeritud nõusolek“ on uus mõiste, mida mujal õigusaktides (k.a KVTS) ei kasutata, lisaks ei anna selle sõna lisamine sätte mõttele lisaväärtust.
2.	<p>Eelnõu § 1 punkt 11, lk 2, KVTS § 52 lg 5²</p> <p>Kehtivas KVTS § 52 lg 5 on kasutatud väljendeid „rahvusvahelisele sõjalisele operatsioonile või rahvusvahelise sõjalise operatsiooni piirkonda“. Ettepanek on kaaluda eelnõusse lisatavas uues sättes § 52 lg 5² kasutada sama konstruktsiooni ning sõnade „operatsiooni piirkonda“ asemel sõnastada „rahvusvahelise sõjalise operatsiooni piirkonda“ järgmiselt: „(5²) Kaitseväl tuleb korraldada nõusoleku tagasi võtnud ajateenija, kes on lähetatud rahvusvahelisele sõjalisele operatsioonile või rahvusvahelise sõjalise operatsiooni piirkonda, tagasi toomine ajateenija ajateenistuskohale esimesel võimalusel“.</p>	Eelnõud on täiendatud vastavalt ettepanekule.
3.	<p>Eelnõu § 1 punkt 19, lk 3, KVTS § 80¹⁶</p> <p>Ettepanek on täiendada sätte § 80¹⁶ lõiget 1 punktiga 3 järgmiselt:</p>	Arvestatud. Eelnõud täiendatakse vastavalt ettepanekule.

	<p>„3) on läbinud taustakontrolli Kaitseväge korralduse seaduses sätestatud korras“.</p> <p>Põhjendus: sätte § 80¹⁶ lõike 1 täiendamine punktiga 3 annab võimaluse vabatahtlikusse teenistusse kandideeriva isiku suhtes teostada taustakontrolli.</p>	
4.	<p>Eelnõu § 1 punkt 9, lk 2, KVTS § 49 lg 16</p> <p>KVTS-i §-s 49 on sätestatud ajateenijate põhiõiguste ja -vabaduste piiramise alused. Eelnõu punkti 9 seletuskirja (lk 7) kohaselt nähakse eelnõuga ette, et ajateenijale võib ilma temalt nõusolekut küsimata taotleda Kaitseväge algatusel salastatud teabele juurdepääsu õigust, kui Kaitseväge juhataja on määranud ajateenija rahuaja ametikohale juurdepääsu õiguse taseme riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduses sätestatud korras. Kuna eesmärk on nn lihtsustatud korras ajateenijatele salastatud teabele juurdepääsu õiguse andmine sarnaselt kehtiva korraga, kus selline võimalus on reservväelastele juurdepääsuõiguste andmisel, võiks ka siin selgitada, kuidas toimub ajateenija teavitamine tema suhtes julgeolekukontrolli tegemisest ning millised on tagajärjed, kui ta keeldub julgeolekukontrollist. Ettepanek on täiendada seletuskirja selliselt, et kui ajateenija ei nõustu julgeolekukontrolliga, ei jää ajateenistus mitte läbimata, vaid ta määratakse ametikohale, millel ei ole ette nähtud salastatud teabele juurdepääsu õigust.</p>	<p>Arvestatud. Seletuskirja on täiendatud vastavalt ettepanekule.</p>
5.	<p>Eelnõu § 3 punkt 1, lk 6, KVTRS § 39⁶ lg 8¹</p> <p>KVTRS § 39⁶ lg 8¹ seletuskirja täiendamise ettepanek. Praegu jääb ebaselgeks, kas säte kehtib juba määratud pensionitele ja edaspidi määratavatele pensionitele. Seletuskirjast tulenevalt selgitatakse ümber arvestamata jätmist sellega, et pensionile kohaldatakse indekseerimist, mis ei pruugi olla piisav põhjus, miks mitte määrata uut pensionit, kui isik tuleb tegevteenistusse tagasi kõrgema palgaastmega ametikohale. Seega võiks eelnõu seletuskirjas selgitada täpsemalt ka seda asjaolu, et kui isik tuleb mõne aja möödudes tagasi tegevteenistusse kõrgema palgaga ametikohale, siis varem määratud pensionit ümber ei arvestata.</p>	<p>Selgitame, et käesolevast eelnõust jäetakse tegevteenistuspensioni puudutavad muudatused välja.</p>

6.	<p>Eelnõu § 4 punkt 1, lk 6, KKS § 8</p> <p>Eelnõu kohaselt muudetakse KKS §-i 8 ja täiendatakse lõigetega 2–5. Lõige 2 sõnastatakse järgmiselt: „<i>Kaitseväes avalikus teenistuses või töölepingu alusel töötavale isikule ei kohaldata sõjavälise väljaõppe ajal ...</i>“.</p> <p>Juhul, kui § 8 muudatus hõlmab ainult ametnikke ja töötajaid, siis teeme ettepaneku täiendada § 8 lõiget 2 järgmiselt:</p> <p>„(2) <i>Kaitseväes avalikus teenistuses olevale ametnikule või töölepingu alusel töötavale isikule ei kohaldata sõjavälise väljaõppe ajal...</i>“.</p> <p>Põhjendus: avalikus teenistuses on ka tegevväelane. Praegusest sätte sõnastusest ja seletuskirja selgitusest jääb ebaselgeks, kas uute lõigetega peetakse silmas avaliku teenistuse seaduse alusel Kaitseväes teenistuses olevaid ametnikke ja töölepingu seaduse alusel töötavaid isikuid või soovitakse reguleerida ka tegevväelastega seonduvat. Seletuskirja selgitusest võib jääda mulje, et muudatuse eesmärk on reguleerida tsiviilteenistujate kaasamise võimalusi Kaitseväe ülesannete täitmisesse.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõud ja seletuskirja on täpsustatud ning lisatud juurde, et vastav muudatus puudutab Kaitseväes teenistuses olevaid ametnikke.</p>
7.	<p>Eelnõu § 5 punkt 2, lk 6, RSVS § 30¹ lõige 1</p> <p>KVTS-i muudatustega võetakse kasutusele uus teenistuse liik, milleks on vabatahtlik teenistus (lisatakse KVTS § 3 lg 2 p 3). Seletuskirjas selgitatakse, et kaitseväeteenistuskohustus on osalemine õppekogunemisel, lisaõppekogunemisel ja ajateenistuses kohustuslikus korras, kuid uue teenistusliigi puhul saab reservis olev isik osaleda Kaitseväe tegevuses ja ülesannete täitmisel vabatahtliku teenistuse raames. Uue teenistusliigi loomise eesmärk on võimaldada kaasata Kaitseväele vajaliku väljaõppega reservis olevat isikut lühiajaliselt ning vajaduspõhiselt näiteks ajutiselt mehitamata ametikoha ülesande täitmisel. Seega võivad ka vabatahtlikku teenistusse asuda soovivad reservis olevad isikud ülesannete täitmisel töödelda salastatud teavet, mis omakorda eeldab juurdepääsuõigust salastatud teabele. Arvestades, et vabatahtlik teenistus võib olla ajutise iseloomuga ning kaasamine võib sõltuda spetsiifilise väljaõppe ja taustaga isikutest, võiks ka vabatahtlikus teenistuses osalevale isikule näha ette juurdepääsuõiguse andmise julgeolekukontrolli teostava asutuse juhi otsusel.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõud ja seletuskirja on täiendatud vastavalt ettepanekule.</p>

	Ettepanek on lisada RSVS § 30 ¹ lõikes 1 sõnade „kaitseväeteenistuskohustust täitval isikul“ järele koma ja sõnad „ vabatahtlikus teenistuses oleval isikul “.	
8.	<p>Muutmist vajab ka seletuskirja § 5 punkt 2 (lk 20) selgitus, mis on praegu sõnastatud järgmiselt: „Sellisel juhul esitab julgeolekukontrolli tegemise ja juurdepääsu õiguse saamise taotluse Kaitsevägi, kes lisaks teavitab isikut, kelle suhtes julgeolekukontrolli juurdepääsu õiguse saamiseks tehakse. Kui isik ei ole tema suhtes julgeolekukontrolli tegemisest keeldunud, edastab Kaitsevägi taotluse julgeolekukontrolli tegevale asutusele.“</p> <p>Seoses Kaitseväe personaliteenuse konsolideerimisega Kaitseministeeriumi hallatavasse valitsusasutusse Kaitseressursside Amet on ettepanek õigusselguse huvides sõnastada § 5 punkti 2 selgitav lause lõpp seletuskirjas „edastab Kaitsevägi taotluse julgeolekukontrolli tegevale asutusele“ asemel järgmiselt: „esitatakse taotlus julgeolekukontrolli teostavale asutusele Kaitseministeeriumi valitsemisala asutuse kaudu.“</p>	Arvestatud. Seletuskirja on täiendatud vastavalt ettepanekule.
9.	<p>Eelnõu § 5 punkt 3, lk 7, tehakse muudatused RSVS § 30¹ lõigetes 2–4 ja 11–12.</p> <p>Paragrahvi 30¹ lõigetes 2–4 ja 11–12 asendatakse sõna „Kaitsevägi“ sõnadega „Kaitseministeeriumi valitsemisala valitsusasutus“ vastavas käändes. Sama asendus on vajalik teha ka § 30¹ lõigetes 13 ja 14 seletuskirjas (lk 21) kirjeldatud põhjusel.</p> <p>Ettepanek on lugeda vahemik 11–12 vahemikuks 11–14.</p>	Arvestatud. Eelnõud ja seletuskirja on muudetud vastavalt ettepanekule.
10.	<p>Eelnõu § 5 punkt 5, lk 7, RSVS § 51 lõige 4¹</p> <p>Korrektne on eelnõu muudatusettepanekus kasutada õiget käännet ja sõnastada eelnõu § 5 p 5 järgmiselt: "<i>paragrahvi 51 lõikes 4¹ asendatakse sõna „Kaitseväe“ sõnadega „Kaitseministeeriumi valitsemisala valitsusasutuse“</i>“.</p> <p>Veel teeme ettepaneku lisada kehtivasse seadusesse, kus juba on olemas ankeedi viide (RSVS § 31 lg 1 p 2), parema selguse eesmärgil ka allkirjastatud nõusoleku viite (RSVS § 27 lg 10 p 3). Muudatuse järgselt oleks RSVS § 51 lõige 4¹ sõnastus järgmine:</p> <p><i>"..., peab esitama Kaitseministeeriumi valitsemisala valitsusasutuse kaudu julgeolekukontrolli teostavale asutusele käesoleva seaduse § 27 lõike 10 punktis 3 nimetatud</i></p>	Arvestatud.

	<i>allkirjastatud nõusoleku tema suhtes julgeolekukontrolli teostamiseks ning § 31 lõike 1 punktis 2 nimetatud ankeedi, kui...“</i>	
11.	<p>Isikuandmete töötlemine strateegilise kommunikatsiooni eesmärgil</p> <p>Täiendava teemana, mille reguleerimist palume õigusaktis kaaluda, on Kaitseministeeriumi valitsemisala asutuste poolt strateegilise kommunikatsiooni eesmärgil isikuandmete (fotod ja videod) töötlemise õigusliku aluse lisamine. KKS ega teised õigusaktid ei sätesta Kaitseväele ja teistele Kaitseministeeriumi valitsemisala asutustele õigust töödelda isikute andmeid strateegilise kommunikatsiooni eesmärgil. Sellele on viidanud ka Andmekaitse Inspeksioon (AKI).</p> <p>Arvestades Kaitseministeeriumi valitsemisala avalikes fotogaleriides, kodulehtedel ja sotsiaalmeediakanalites töödeldavat andmemahutu, Kaitseväge strateegilise kommunikatsiooni eesmärke (tagada ühiskonna informeeritus ja sidusus Kaitseväge ning riigikaitse valdkonnaga, olla nähtav, läbipaistev, inimestele kättesaadav, samuti on strateegiline kommunikatsioon oluline osa heidutusest), Kaitseministeeriumi valitsemisala koosseisu suurst (lisaks tegevvaldade ja tsiviilteenistujatele lisandub igal aastal mitu tuhat uut ajateenijat, õppuste ja õppekogunemiste korral lisandub mitu tuhat reservväelast) ei ole nõusolek strateegilise kommunikatsiooni eesmärgil isikuandmete töötlemise õigusliku alusena kasutatav.</p> <p>Tulenevalt eeltoodust teeb Kaitseväge ettepaneku lisada KKS-i säte, mille kohaselt Kaitsevael, aga ka teistel Kaitseministeeriumi valitsemisala asutustel, kes toetavad strateegilise kommunikatsiooni läbiviimist valitsemisalas, tekiks seadusest tulenev õiguslik alus isikuandmete (fotod ja videomaterjal) töötlemiseks strateegilise kommunikatsiooni eesmärgil arvestades isikute põhiõiguste ja -vabadustega. Täpsemad reeglid foto ja videomaterjalide töötlemise ja avalikustamise osas sätestatakse valitsemisala sisemistes regulatsioonides.</p>	<p>Anname selgituse. Kuna Kaitseväge poolt esitatud ettepanek vajab põhjalikumalt analüüsi ja sisulisi arutelusid, siis käesoleva eelnõu raames, sellele ettepanekuga ei arvestata.</p>
12.	<p>Ettepanek kaaluda § 47 lg 5 muutmist ja lisada sõna „juht“ järele sõnad „või tema volitatud isik valitsusasutuse või valitsusasutuse hallatava riigiasutuse (edaspidi juurdepääsuloa toetaja) kaudu“ ja täiendada sätet viisil, mis võimaldab taotluse esitada muuhulgas valitsusasutuse hallatava riigiasutuse kaudu, lisades nt asjakohane teine lause.</p>	<p>Mitte arvestatud.</p>

	<p>Seoses RSVS-is tehtava § 20 lg 2 muudatusega, kus sätet täiendatakse pärast sõna „juht“ sõnadega „või tema volitatud isik“ ning arvestades KV-s 2023. aastal toimunud personali valdkonna konsolideerimist, on ettepanek täpsustada eelnimetatud põhjusel ka RSVS § 47 lg 5 sõnastust, lisades sõna „juht“ järele sõnad „või tema volitatud isik“.</p> <p>Kuna Kaitsevägi tervikuna on RSVS-i mõistes käsitletav ühe töötleva üksusena, mille juhiks on Kaitseväge juhataja, siis olukorras, kus § 47 lg 5 nimetatud taotlust oleks vaja esitada nt mõne Kaitseväge struktuuriüksuse teenistuja osas, ei ole mõistlik neid taotluseid lasta esitada KVJ-l, vaid arvestades KV suurust ja eripära, saab KVJ volitada igal struktuuriüksusel oma üksuse piires riigisaladust korraldama ja määrama riigisaladuse kaitset korraldava isiku igasse struktuuriüksusesse, kelle pädevuses võiks olla nende taotluste esitamine, kuid seda taas Kaitseministeeriumi valitsemisala valitsusasutuse kaudu sarnaselt RSVS § 30¹ tehtavate muudatustega.</p>	